Co-funded by the European Union

GLUHI VOZNIKI
ZNAKOVNI JEZIK V PROMETNEM IN VOZNNIŠKEM IZOBRAŽEVANJU

MODUL:
3. POSPEŠEVANJE, SLEDENJE IN USTAVLJANJE VOZILA

DEJAVNOST:
3.1. PREDPISI O HITROSTI, POSPEŠEVANJE IN UPOČASNJEVANJE

TÜSEKON
MAVİ PENCERE
Special Education Association
ZVEZA DRUŠTEV GLUHIH IN NAGLUŠNIH SLOVENIJE
iBF
Internationales Bildungs- und Fahrschulzentrum GmbH

"Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them."

»Sofinancirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so izključno stališča in mnenja avtorja(-ev) ter ne odražajo nujno stališč in mnenj Evropske unije ali Evropske izvajalske agencije za izobraževanje in kulturo (EACEA). Zanje ne moreta biti odgovorni niti Evropska unija niti EACEA.«

This document has been prepared as free learning and teaching material (Open Educational Resource) and is published under the Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International license. To view a copy of this license, visit:
http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/

»Ta dokument je bil pripravljen kot brezplačno učno in izobraževalno gradivo (odprti izobraževalni vir) ter je objavljen pod licenco Creative Commons Priznanje avtorstva-Nekomercialno-Deljenje pod enakimi pogoji 4.0 mednarodna (Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International). Za ogled kopije te licence obiščite:
http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/«

Deaf Drivers

PREDLOGA OBRAZCA DEJAVNOSTI

Modul	Modul 3: Modul usposabljanja o pospeševanju, sledenju in ustavljanju vozila (A.3.4)	
Naslov dejavnosti	Dejavnost 1 Pravila hitrosti, pospeševanje in upočasnjevanje (Dejavnost 3.1)	
Povzetek	Ta učna dejavnost voznikom razloži, kako določiti varno in ustrezno hitrost, katere korake upoštevati in na kaj biti pozoren pri pospeševanju in upočasnjevanju vozila, ter kako se določajo omejitve hitrosti in predpisi o največji hitrosti. Glavni cilj te učne dejavnosti je voznikom zagotoviti teoretično znanje, ki ga potrebujejo za prilagajanje hitrosti in vožnjo z varno, pravilno in ustrezno hitrostjo.	
Tema(e)	3. Pospeševanje, sledenje in ustavljanje vozila 3.1. Predpisi o hitrosti, pospeševanje in upočasnjevanje 3.1.1. Varna in ustrezna hitrost 3.1.2. Prilagajanje hitrosti glede na prometna pravila in prometne znake 3.1.3. Prilagajanje hitrosti glede na cestne razmere 3.1.4. Prilagajanje hitrosti glede na vremenske in podnebne razmere 3.1.5. Prilagajanje hitrosti glede na vrsto vozila 3.1.6. Razmere pospeševanja in upočasnjevanja. 3.1.6.1. Upočasnjevanje 3.1.6.2. Vloga prestav pri prilagajanju hitrosti 3.1.7. Pospeševanje in omejitve hitrosti	
Avtor/ji	Datum:	Različica:
Pregledal/a	Datum:	Različica:

Scenarij dejavnosti

3. Pospeševanje, sledenje in ustavljanje vozila

3.1. Predpisi o hitrosti, pospeševanje in upočasnjevanje

3.1.1. Varna in ustrezna hitrost

Vozniki so predvsem dolžni voziti v okviru omejitev hitrosti, določenih s prometnimi predpisi. Cestne, vremenske in prometne razmere so prav tako primarni dejavniki pri določanju hitrosti. Na primer, čeprav imajo nekatere ceste določeno največjo hitrost, je treba v neugodnih vremenskih razmerah voziti z nižjo hitrostjo. Prilagajanje hitrosti vozila je odgovornost voznika.

Vozniki morajo obvladati spretnost uporabe tehnik pospeševanja in upočasnjevanja med vožnjo. Vozniki morajo vedeti, kateri dejavniki imajo prednost pri določanju varne in ustrezne hitrosti med vožnjo.

Vozniki morajo določiti varno in ustrezno hitrost na podlagi naslednjih dejavnikov:

- Prometna pravila in prometni znaki,
- Značilnosti ceste,
- Vremenske razmere,
- Vrsta vozila

3.1.2. Prilagajanje hitrosti glede na prometna pravila in prometne znake.

V prometu se omejitve hitrosti določajo z zakonskimi predpisi in pravili za vse razmere in vrste cest. Prometni znaki in oznake se uporabljajo za obveščanje ali opominjanje voznikov o omejitvah hitrosti. Tudi brez teh znakov mora voznik poznati največje omejitve hitrosti glede na cestne in prometne razmere, pri čemer je obvezno, da vozi brez preseganja teh omejitev hitrosti.

Slika 1

Omejitve hitrosti so izražene kot »največja hitrost« v skladu s prometnimi pravili in prometnimi znaki. Znak za največjo hitrost označuje najvišjo hitrost, ki jo lahko vozilo doseže na tej cesti. Na mestnih območjih je največja dovoljena hitrost za avtomobile določena na 50 km/h, razen če ni drugače označeno. Vendar je lahko v šolskih conah, v bližini bolnišnic in na ozkih cestah največja hitrost določena na 30 km/h. (Slika 1)

Zunaj mestnih območij (na medmestnih cestah) se največja hitrost razlikuje glede na vrsto vozila in ceste. Na primer, na avtocestah zunaj mestnih območij je največja hitrost za avtomobile na dvosmernih cestah na splošno 90 km/h, vendar je lahko ta glede na cestne razmere, na primer če je cesta vijugasta, tudi 70 km/h ali celo 40 km/h. Zato je treba voziti v skladu z največjimi omejitvami hitrosti, ki jih označujejo prometni znaki. Nižje hitrosti naj imajo prednost, kadar koli je to mogoče.

Na avtocestah, obvoznicah ali hitrih cestah – medmestnih cestah zunaj stanovanjskih območij – sta lahko določeni tako največja kot najmanjša hitrost. Na sliki 2 je najmanjša hitrost prikazana kot 40 km/h na modrem ozadju, največja omejitev hitrosti pa kot 120 km/h znotraj rdečega kroga. (Slika 2) Z drugimi besedami, določene so tudi najmanjše omejitve hitrosti, s katerimi lahko vozilo vozi po teh vrstah cest. To je označeno s prometnimi znaki na uvozih na avtocesto. Razen ko je vozilo ustavljeno na desnem robu ali izrednem pasu, je vožnja pod najmanjšo hitrostjo in nad največjo hitrostjo nevarna in prepovedana.

Slika 2

3.1.3. Prilagajanje hitrosti glede na značilnosti ceste

Izraz »značilnosti ceste« je tema, ki jo je treba obravnavati z več vidikov, vključno z vrsto, strukturo in površino ceste. Prvič, vrste cest lahko razvrstimo kot glavne ali stranske ceste ter glede na to, ali so znotraj mesta ali zunaj mesta (medmestne ceste).

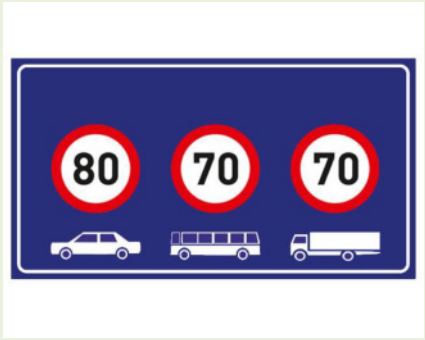
Poleg tega obstajajo strukturne značilnosti, kot so ovinki, križišča, klanci (klančine), mostovi in predori. Nadalje značilnosti cestne površine vključujejo asfaltirane ceste, stabilizirane ceste, mokre in spolzke ceste ter peščene, gramozne ali zemeljske ceste. Poleg tega lahko cestna površina vsebuje razbitine, dele vozil ali razsute snovi. Drug dejavnik je, da lahko potekajo dela za popravilo ali vzdrževanje ceste.

Za voznike velja, da tudi če omejitve hitrosti (največja hitrost) niso označene s prometnimi znaki na cesti, morajo vozniki poznati največje omejitve hitrosti na takih cestah, ob upoštevanju vrste vozila. Ko naletijo na zgoraj opisane cestne razmere, morajo zmanjšati hitrost, torej upočasniti vožnjo, in upoštevati vse znake in signale. Na primer, pri vožnji po ravni cesti in približevanju vijugastemu odseku je bistvenega pomena zmanjšati hitrost glede na naravo ovinkov, torej upočasniti in voziti previdno.

3.1.4. Prilagajanje hitrosti glede na vremenske in podnebne razmere

Poleg značilnosti ceste je pomemben dejavnik pri določanju hitrosti tudi vreme. Na primer, na vijugasti cesti naj bodo omejitve hitrosti (največja hitrost) v primeru dežja ali snega precej nižje kot v običajnih vremenskih razmerah. Med vremenskimi in sezonskimi razmerami so lahko zelo nevarni megla, poledenelost, dež, rosa itd.

3.1.5. Prilagajanje hitrosti glede na vrsto vozila

Slika 3

V skladu s predpisi o hitrosti se največje omejitve hitrosti razlikujejo glede na vrsto vozila (slika 3). Slika 3 prikazuje največje omejitve hitrosti za različne vrste vozil na avtocesti, označene s prometnimi znaki. Omejitve hitrosti so lahko določene tako na mestnih območjih (znotraj mest) kot na avtocestah (hitrih cestah), odvisno od vrste vozila. Te omejitve se voznikom sporočajo prek prometnih znakov na avtocestah, preseganje najvišjih hitrosti, označenih na **teh** znakih, pa je prepovedano in nevarno. Voznik mora poznati omejitve hitrosti vozila, ki ga uporablja. Poleg tega je tovor v vozilu pomemben dejavnik pri določanju omejitev hitrosti ter ustrezne in varne hitrosti.

3.1.6. Razmere pospeševanja in upočasnjevanja.

Ustrezno hitrost lahko opredelimo kot vožnjo v skladu z omejitvami hitrosti, določenimi z zakoni in predpisi, ob upoštevanju cestnih in vremenskih razmer. V skladu s tem je treba poznati tehnike **upočasnjevanja** za doseganje ustrezne hitrosti v določenih razmerah.

Razmere, ki zahtevajo upočasnjevanje:

- Pri približevanju vsem vrstam križišč in cestnih priključkov
- Pri približevanju prehodom za pešce in šolskim prehodom
- Pri približevanju območjem cestnih del, vzdrževanja ali popravil
- Pri približevanju predorom, mostovom, viaduktom ali železnicam
- Na klancih navzgor, zlasti pri približevanju vrhu klanca
- Na klancih navzdol, zlasti na vijugastih spustih
- Pri približevanju vsem ovinkom
- Pri približevanju krajem, kot so bolnišnice, tovarne ali gradbišča
- Pri približevanju stanovanjskim območjem

3.1.6.1. Upočasnjevanje

Pri zmanjševanju hitrosti vozila oziroma upočasnjevanju morajo vozniki vedeti, kako upočasniti in zavirati. V tem primeru vozniške ure zahtevajo veliko vaje, zlasti glede uporabe pedalov (slika 4).

Slika 4: Pedali

Pravila za upočasnjevanje:

- **Spustite plinski pedal:** Nogo je treba umakniti s plinskega pedala, vendar ne hitro; dvigniti jo je treba nežno**.**
- **Počasi pritisnite zavorni pedal:** Razen v izrednih razmerah je treba hitrost vozila zmanjšati s počasnim pritiskanjem zavornega pedala. Pomembno je preveriti merilnike, da se prepričamo, da je vozilo doseglo zahtevano hitrost, in vedeti, da je hitrost ustrezna glede na cestne razmere**.**
- **Pritisnite sklopko:** V začetnih fazah upočasnjevanja je po potrebi treba pritisniti sklopko.
- **Prilagodite prestavo:** Prestavo je treba nastaviti na stopnjo, skladno z zahtevano hitrostjo vozila. Voznik mora poskrbeti, da je vozilo v ustrezni prestavi glede na svojo hitrost**.**
- **Preverite ceste:** Med upočasnjevanjem naj voznik preveri vse ceste, tako spredaj kot zadaj, ter sprejme previdnostne ukrepe, da prepreči drsenje, tresenje ali vibriranje vozila. Med tem postopkom je treba upoštevati razdaljo do vozila spredaj oziroma položaj vozil zadaj.

Med pravilnim upočasnjevanjem je bistveno, da niti potnik niti voznik ne čutita nobenega sunka naprej ali tresljaja. Po drugi strani pa je v razmerah, ki zahtevajo izredno (nenadno) zaviranje, neizogibno, da voznik in potniki v vozilu začutijo sunek naprej ali tresljaj. V takih primerih morajo vozniki (tudi če imajo pripet varnostni pas) trdno držati volan, se izogibati paniki in nikoli izgubiti nadzora nad vozilom. Ker se spretnosti izrednega zaviranja in ustavljanja učijo drugače kot upočasnjevanje in ustavljanje, je treba te spretnosti temeljito osvojiti pri praktičnih vozniških urah.

3.1.6.2. Vloga prestav pri prilagajanju hitrosti

Slika 5: Ročni menjalnik

Na splošno se v vozilih uporabljajo ročni menjalniki. Ročni menjalniki imajo prestavne stopnje (stopnje), kot so 1, 2, 3, 4 in 5, odvisno od pospeševanja vozila. Prva prestava je začetna prestava za zagon vozila. Ko se hitrost vozila povečuje, je treba povečevati tudi prestave.

Prav tako je bistveno, da voznik ve, koliko prestav ima njegovo vozilo. Nekatera vozila imajo največ 5 prestav, druga pa lahko celo 7 ali 9. Pri vozilih z ročnim menjalnikom mora voznik ročno prilagoditi vsako stopnjo prestave. V nizkih prestavah ni mogoče voziti pri visokih hitrostih, prav tako pa ni mogoče voziti zelo počasi v visokih prestavah.

Pri vozilih z avtomatskim menjalnikom vozilo samo določi stopnjo prestave glede na hitrost (slika 1: avtomatski menjalnik). Vozila z avtomatskim menjalnikom prav tako nimajo sklopke. Pri avtomatskih vozilih vozniki na splošno menjajo prestave s pritiskom na dodatno ročico na prestavni ročici z rokami namesto sklopke. Pri avtomatskih vozilih vozilo začne premikati naprej tako, da prestavno ročico postavimo v položaj »D« (Drive). Nekatera avtomatska vozila morda sploh nimajo teh ročic. Druga vrsta menjalnika so vozila, ki kombinirajo tako avtomatski kot ročni menjalnik. Ta vozila se imenujejo tudi vozila z »tiptronic« menjalnikom. Pri teh vozilih lahko voznik po želji prilagaja stopnje prestav glede na hitrost vozila.

Slika 6: Avtomatski menjalnik

Prestavljanje glede na hitrost

Pri vožnji z visoko hitrostjo v visoki prestavi nenadno prestavljanje v nižjo prestavo aktivira motorno zaviranje, znano tudi kot kompresijsko zaviranje. To nekoliko zmanjša hitrost vozila. Vendar zaradi možnosti poškodb vozila in motorja ta metoda ni priporočljiva, razen v izrednih razmerah. Najučinkovitejši način za upočasnitev in ustavitev je pritisk na zavorni pedal. Prestavo prilagodite glede na upočasnjevanje vozila in ustrezno prestavite v nižjo prestavo glede na hitrost vozila. Pri vozilih z avtomatskim menjalnikom vozniku ni treba prestavljati v nižjo prestavo.

Prestavljanje v nevtralno prestavo

Črka (N) na prestavni ročici pomeni nevtralno prestavo. Nekatere prestavne ročice nimajo N. Pri teh vozilih, če ni vklopljena nobena prestava (ni izbrana nobena prestava), je vozilo v nevtralni prestavi. Če voznik postavi vozilo v nevtralno prestavo, tudi če motor teče ali se vozilo premika, to pomeni, da vozilo ni povezano z močjo motorja. V tem primeru, tudi če se vozilo premika, se ne premika pod pogonom motorja.

Pri vozilih z ročnim menjalnikom je treba prestavo postaviti v nevtralno šele, ko se je vozilo popolnoma ustavilo. Če je treba vozilo parkirati, je treba ročno zavoro vklopiti šele, ko se je vozilo ustavilo. Prestave ne smemo postaviti v nevtralno, preden se vozilo popolnoma ustavi.

Vklop vzvratne prestave

Na prestavnih ročicah se za vzvratno vožnjo uporablja črka R. Tako pri avtomatskih kot ročnih vozilih je za vzvratno vožnjo treba vozilo postaviti v položaj, označen z »**R**«, torej vklopiti vzvratno prestavo. Da bi preprečili nenamerni vklop te prestave, običajno obstaja dodatna naprava, kot je ročica, tipka ali stikalo. Voznik se mora seznaniti s to dodatno ročico ali njenim delovanjem, preden vklopi vzvratno prestavo.

3.1.7. Pospeševanje in omejitve hitrosti

Od voznikov se pričakuje, da vozijo svoja vozila z določenimi hitrostmi. Pri pospeševanju je treba pravilno uporabljati plinski pedal, sklopko in prestave. Pri vozniških urah je bistveno, da se te spretnosti naučijo s pomočjo vozniškega inštruktorja, najprej po možnosti na simulatorju, nato pa v živo.

Čeprav je pospeševanje spretnost, ki jo je treba osvojiti pred upočasnjevanjem, je opaziti, da se mladi vozniki, zlasti, pogosto poslužujejo napačnega ali pomanjkljivega pospeševanja.

Zlato pravilo pravilnega pospeševanja je varno in počasno pospeševanje.

Mladi naj se še posebej izogibajo hitremu in nenadnemu pospeševanju ter naj se ne pustijo vplivati na negativne vplive, kot so filmi ali avtomobilske dirke. Ne smemo pozabiti, da promet in ceste niso dirkališča; vozila, ki jih uporabljamo, niso igrače, uporabljene na filmskih setih ali v videoigrah. Promet je tudi življenjski prostor drugih ljudi in živih bitij, zato jih nikoli ne smemo ogrožati.

Pospeševanje

Tudi dajanje vozilu prvega premika je oblika pospeševanja. Vendar to opišemo kot speljevanje. Med speljevanjem vozila lahko vozila v prvi prestavi na splošno dosežejo največjo hitrost 20 km/h pri največ 3000 vrt/min; nato se pospeševanje lahko nadaljuje s prestavljanjem v višje prestave. Pomembno je, da vozilo ne pospešuje nenadno.

Tudi če ima vaše vozilo zelo zmogljiv motor, naj voznik uporablja prestave vozila in postopoma pospešuje, da doseže hitrost, ki jo zahteva cesta. V skladu s tem je treba pospeševati s počasnim pritiskom na plinski pedal. Za spremljanje pospeševanja lahko uporabimo obrate motorja na merilniku. Ko vozilo teče v prostem teku (normalno delovanje), naj bodo obrati motorja pri 1000 vrt/min; med običajno vožnjo obrati motorja pri pritisku na plinski pedal ne smejo presegati 2000 do 3000 vrt/min.

Pri pospeševanju naj bo hitrost motorja vsaj 2000 vrt/min (2000 obratov motorja na minuto) in največ 3000 vrt/min. Voznik mora znati pravilno brati merilnik obratov in poznati razpon, znotraj katerega naj bo delovanje motorja.

Omejitve hitrosti

Po svetu so za vsako cesto in vozilo določene omejitve hitrosti. Primer tabele omejitev hitrosti, določenih z zakoni in predpisi, je prikazan na sliki 7. Na primer, največja omejitev hitrosti za avtomobile znotraj mestnih območij je 50 km/h. Na dvosmernih cestah zunaj mestnih območij (na obrobju mest) je največja omejitev hitrosti 90 km/h, na nekaterih cestah, kot so ločene avtoceste (z ločenimi pasovi za dohodni in odhodni promet), pa je določena na 110 km/h.

Araç ve Yol Türlerine göre Azami Hız Sınırları				
Araç Türü	Şehir İçi Yollar (km/sa)	Şehirler Arası Yollar (km/sa)		
		Çift yönlü Yol	Bölünmüş Yol	Otoyol
Motosiklet	50	70	80	80
Otomobil	50	90	110	130
Minibüs	50	80	90	100
Otobüs	50	80	90	100
Kamyonet	50	80	85	95
Kamyon	50	80	85	90

Slika 7

V skladu s tem so omejitve hitrosti določene kot zakonsko največje hitrosti glede na cestne razmere in vrsto vozila. Voznik mora predvsem dosledno in spremenljivo prilagajati svojo hitrost pod omejitvami hitrosti, določenimi glede na vrsto vozila in vrsto ceste, po kateri potuje, s čimer izkazuje sposobnost neprekinjenega varnega upočasnjevanja in pospeševanja.

Ocenjevanje in vrednotenje

Pogoji za ocenjevanje in vrednotenje

V tem usposabljanju je priporočljivo pripraviti naslednje pogoje za merjenje in vrednotenje ravni znanja udeležencev:

- Udeleženci naj pripravijo jasna, jedrnata in kratka besedila vprašanj.
- Vprašanja naj bodo v obliki testov z izbirnimi odgovori s 4 možnostmi, od katerih je pravilna le 1.
- Pri pripravi vprašanj je treba uporabiti pojme, primerne za izražanje v znakovnem jeziku.
- Vprašanja naj odražajo informacije, obravnavane v tem usposabljanju.
- Za teste je treba ločeno pripraviti ključe za odgovore in ključe za točkovanje.

Preizkus znanja

1- Glede upočasnjevanja, kaj od naštetega NI res?

A) Hitrost se zmanjša pri približevanju križiščem.
B) Hitrost se poveča na klancih navzdol.
C) Hitrost se ne poveča, kadar je semafor zelen.
D) Hitrost se zmanjša pri približevanju prehodom za pešce in šolskim prehodom.

2- Kaj od naštetega NI dejavnik pri določanju hitrosti vozila?

A) Pogoji in razmere na cesti
B) Vreme in podnebje.
C) Barva avtomobila
D) Prometni znaki

3- Katero od naslednjih dejanj NE povzroči upočasnitve vozila?

A) Sočasno pritiskanje zavornega pedala in sklopke,
B) Umik noge s plinskega pedala in pritisk na zavorni pedal,
C) Pritisk samo na zavorni pedal,
D) Pritisk na plinski pedal

4- Katero prestavo je treba uporabiti, ko vozilo spelje in se začne premikati?

A) 4. prestava

B) 3. prestava

C) 2. prestava

D) 1. prestava

5- V skladu z zakonskimi predpisi, kolikšna je največja hitrost avtomobila na ločenih mestnih cestah?

A) 50 km/h

B) 70 km/h

C) 100 km/h

D) 110 km/h

Ključ z odgovori

1 - B / 2- A / 3- B / 4- D /5- A/ Vsako vprašanje je vredno 20 točk, skupaj 100 točk.

Samoocenjevanje

Prosimo, ocenite vsako trditev od 1 do 5:

1 = Sploh se ne strinjam | 2 = Ne strinjam se | 3 = Neodločen/-a | 4 = Strinjam se | 5 = Popolnoma se strinjam

Trditve za ocenjevanje	1	2	3	4	5
1. Vem, kdaj naj med vožnjo upočasnim.	☐	☐	☐	☐	☐
2. Vem, kje naj zmanjšam hitrost.	☐	☐	☐	☐	☐
3. Vem, kaj počnejo pedali med vožnjo.	☐	☐	☐	☐	☐
4. Vem, da cestne in vremenske razmere vplivajo na varno vožnjo.	☐	☐	☐	☐	☐
5. Poznam omejitve hitrosti za avtomobile znotraj in zunaj stanovanjskih območij ter na avtocestah.	☐	☐	☐	☐	☐

Ključ za točkovanje:

21–25 točk: Vaše znanje je zelo dobro. Poznate prometne predpise.

16–20 točk: Vaše znanje je zadostno, vendar imate na nekaterih področjih še možnost izboljšav.

11–15 točk: Imate zmerno raven znanja; dodatno usposabljanje bo koristno.

6–10 točk: Vaša raven znanja je nizka; priporočamo celovito usposabljanje.

0–5 točk: Vaše zavedanje in znanje o tej temi sta resno pomanjkljiva.